DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Bir gemi kaptanının anılarından (kurgusal): "Stajyer olduğum yıllarda şirketin arşivinde, aynı rotada elli yıl önce çalışmış kaptanların seyir defterlerini okudum. Hepsinin kış aylarında boğazdan geçmeyip çok daha uzun olan güney yolunu seçmesine önce şaşırdım. Sonra defterlerdeki fırtına kayıtlarını ve o günlerin yelkenli gemilerinin gücünü düşününce kararlarının ne kadar yerinde olduğunu anladım; o kaptanları bugünün motorlu gemileriyle yargılamanın haksızlık olacağını gördüm. Yıllar sonra aynı boğazda bir kış fırtınasına yakalandığımda, onların defterlerinden öğrendiğim sığınma koylarını kullandım. Geçmişi okumak bana denizi tek bir kaptanın gözüyle değil, kuşakların gözüyle görmeyi öğretti."*
>
> ***Kaynak B*** *— Bir spor kulübünün yüzüncü yıl kitabına yazılan ön sözden (kurgusal): "Kulübümüz, bir liman şehrinin yük işçileri tarafından, paydos saatlerinden artan vakitlerde ve ceplerinden ödenen harçlıklarla kuruldu. Bu kitabı hazırlarken kurucuların torunlarıyla görüştük, sararmış üye defterlerini ve ilk formanın fotoğrafını bulduk. Bugün tribünü dolduranlar arasında birbirini hiç tanımayan binlerce insan var; ama bu hikâyeyi duyduklarında hepsi kendini aynı hikâyenin parçası sayıyor. Genç oyuncularımıza bu kitabı okutmamızın sebebi de bu: Taşıdığı formanın hangi zorluklar içinde dikildiğini bilen bir oyuncu, onu kolay bırakmaz."*

1.1. Kaynak A'da geçmişi öğrenmenin kaptana **birey olarak** sağladığı **iki** faydayı, kaynaktaki ifadelerle ilişkilendirerek açıklayınız.

1.2. Kaynak B'ye göre kulübün tarihini bilmenin **topluluğa** sağladığı **iki** faydayı, kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

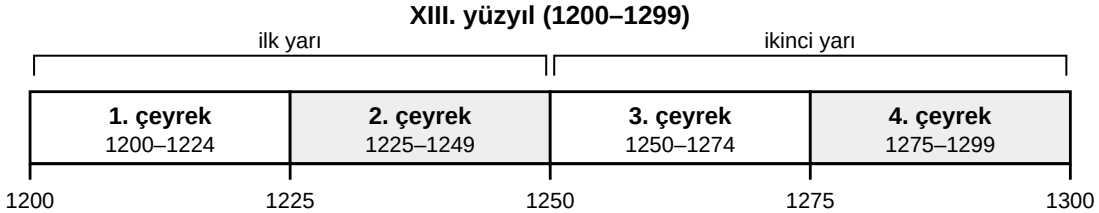
> ***Kaynak C*** *— Romalı devlet adamı ve hatip Cicero'nun MÖ 55 yılında yazdığı "Hatip Üzerine" (De Oratore) adlı eserinden (kamu malı metinden çevrilmiştir): "Tarih; zamanın tanığı, gerçeğin ışığı, hafızanın hayatı, hayatın öğretmeni ve eski çağların habercisidir."*
>
> ***Kaynak D*** *— Bir ekonomistin televizyon programındaki sözlerinden (kurgusal): "Bir ülkenin geleceği yalnız bugünün verileriyle planlanır. Geçmişte ne olduğunu bilmek karar vericilere hiçbir şey kazandırmaz; tarih, meraklılarını eğlendiren bir hikâye yığınından ibarettir."*

2.1. Cicero'nun tarihe yüklediği beş nitelemeden **ikisini** seçiniz. Her birini, tarih öğrenmenin bireye ya da topluma sağladığı **bir** faydayla ilişkilendirerek açıklayınız.

2.2. Kaynak D'deki görüşün zayıf yönlerini, Kaynak C'deki nitelemelerden **birine** ve tarih öğrenmenin topluma faydalarına dayanarak **iki** gerekçeyle açıklayınız.

3. Aşağıda tarihte dönüm noktası sayılan altı olay karışık sırayla verilmiştir. Şekil 1'de ise yüzyılların çeyreklere nasıl bölündüğünü gösteren bir şema yer almaktadır.

- **a)** Talas Savaşı — 751
- **b)** Roma'nın Kartaca şehrini yıkması — MÖ 146
- **c)** Tanzimat Fermanı'nın ilanı — 1839
- **d)** Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti — 622
- **e)** İstanbul'da ilk Türk matbaasının kurulması — 1727
- **f)** Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması — 1920

Her yüzyıl 100 yıl, her çeyrek 25 yıldır; yüzyıllar 0–99, 100–199, 200–299 … biçiminde bölümlenir.
Örnek: 1263 yılı → XIII. yüzyılın 3. çeyreği (ikinci yarısı).

Şekil 1. Yüzyıl ve çeyrek şeması (örnek: XIII. yüzyıl)

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.1. Her olayın, Avrupa merkezli çağ taksimatına göre hangi çağda (İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ) gerçekleştiğini tabloya yazınız. Ardından olayları eskiden yeniye doğru harfleriyle tablonun son satırına sıralayınız.

Olay	Çağ
a	
b	
c	
d	
e	
f	
Eskiden yeniye sıralama (harflerle)	

3.2. Şekil 1'deki şemadan yararlanarak **d, a ve c** olaylarının hangi yüzyılda (Romen rakamıyla) ve o yüzyılın kaçıncı çeyreğinde gerçekleştiğini tabloya yazınız.

Olay	Yıl	Yüzyıl	Çeyrek
d	622		
a	751		
c	1839		

3.3. Hicri takvim, (d) olayını başlangıç kabul eder ve ay yılını esas alır. Ay takviminde bir yıl 354, güneş takviminde ise 365 gündür. Ay takvimiyle sayılan yıllar, güneş takvimiyle sayılan yıllardan yaklaşık **kaç yılda bir yıl fazla** olur? İşleminizi gösteriniz ve bu durumun hicri yıl ile miladi yıl arasındaki farka etkisini bir cümleyle açıklayınız.

4. Aşağıda 1700'lü yılların başında bir liman kalesinin kuşatılmasıyla ilgili üç kaynak verilmiştir (kurgusal). Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Kuşatan ordunun resmî tarihçisinin kaydından: "Ordumuz kaleye on gün boyunca gülle yağdırdı; on birinci gün surlar kendiliğinden çöktü ve askerlerimiz içeri girdi. Şehir halkı kapıları açarak hükümdarımızın adaletine sığındı. Fethin bir damla kan dökülmeden tamamlanması, Tanrı'nın ordumuza bir lütfudur."*
>
> ***Kaynak B*** *— Kale içinde yaşayan bir tüccarın kardeşine yazdığı mektuptan: "On gündür top sesi kesilmiyor. Dün gece deniz tarafındaki sur, toplar susmuşken büyük bir gürültüyle yıkıldı; sabah askerler yıkıntıdan içeri girdi. Çarşı yağmalanmasın diye şehrin ileri gelenleri kapıları açmak zorunda kaldı. Ambarlarda tek çuval un kalmamıştı; bir hafta daha dayanamazdık."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***Kaynak C*** *— Kale surlarında 2015 yılında yapılan arkeolojik incelemenin raporundan: "Deniz tarafındaki surun çöken bölümünde gülle izine rastlanmamıştır. Temel katmanındaki kayma ve çatlakların biçimi, yıkımın depremden kaynaklandığını göstermektedir. Kuşatma yılına ait bir deprem kaydına bölge arşivlerinde de ulaşılmıştır."*

4.1. Kaynak A ve Kaynak B aynı olayı farklı biçimde anlatmaktadır. Bu farklılığın **iki** nedenini, iki kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

4.2. Kaynak C'deki bulgu, surun yıkılışına ilişkin anlatımları nasıl değiştirir? Bu durumun tarihsel bilginin hangi özelliğini gösterdiğini açıklayınız.

5. Bir öğrenci, okulunun açıldığı ilk yılları araştırmak istemektedir. Öğrencinin yaptığı işler aşağıda karışık sırayla verilmiştir.

- **I.** Okul arşivindeki 1962 tarihli yıllıkta ve il halk kütüphanesindeki eski gazetelerde okulla ilgili bilgi aradı.
- **II.** Araştırmasını "Okulumuzun ilk beş yılında öğrenciler hangi şartlarda eğitim gördü?" sorusuyla sınırladı.
- **III.** Yıllıktaki öğrenci sayısının gazetedeki sayıdan farklı olduğunu fark etti; yıllığın okul yönetimince tutulan kayıtlara dayandığını düşünerek bu sayıyı esas aldı.
- **IV.** Her kaynağın hazırlandığı tarihi, hazırlayanı ve hangi amaçla hazırlandığını not etti.
- **V.** İlk mezunlardan biriyle yaptığı görüşmede geçen "Sobayı kendimiz yakardık." ifadesini, o yıllardaki köy okullarının imkânlarını dikkate alarak yorumladı.
- **VI.** Bulgularını, yararlandığı kaynakları belirterek okul gazetesinde bir yazı hâline getirdi.

5.1. Öğrencinin yaptığı her işin, tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasına karşılık geldiğini tabloya

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

yazınız.

İş	Aşama
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

5.2. Öğrencinin kullandığı aşağıdaki kaynakların her birinin türünü (sözlü, yazılı, sesli ve görüntülü, eşya ve nesne) tabloya yazınız.

Kaynak	Türü
1962 tarihli okul yıllığı	
İlk mezunlardan birinin anlattıkları	
Açılış töreninde çekilen fotoğraf	
İlk yıllarda kullanılan okul zili	

6. Bir aile, köylerinin kurucusunun kendi ataları olduğunu kanıtladığını düşündükleri "eski" bir belgeyi bir tarihçiye getirmiştir. Tarihçinin inceleme notları şöyledir (kurgusal):

> *"Belge, köyün 1680 yılında ailenin büyük dedesi tarafından kurulduğunu anlatıyor; sonunda 'bin altı yüz seksen senesi' ifadesi ve bir imza var. İncelemede şunları tespit ettim: **(1)** Kâğıdın suyolu (filigran) işareti, 1900'lü yılların başında üretilen fabrika kâğıtlarında görülen türdendir. **(2)** Belgede köyün 'demir yolu istasyonunun yanında' kurulduğu yazılı; oysa bölgeden geçen demir yolu 1930'larda yapılmıştır. **(3)** Belge yalnız miladi yıl veriyor; o dönemde bu tür belgelerde hicri tarih kullanılırdı. **(4)** Aile, belgeyi komşu köyle aralarında süren arazi anlaşmazlığının hemen ardından getirdiğini söyledi."*

6.1. Notlardaki ipuçlarından **üçünü** seçiniz. Her ipucunun belgenin **hangi yönünü** (tarihi, içeriğinin tutarlılığı, hazırlanma amacı vb.) şüpheli kıldığını ve bunun **nedenini** yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.2. Tarihçi, belgenin 1680 yılında yazılmış olamayacağına karar vermiş; yine de belgenin bir tarih araştırmasında kaynak olarak kullanılabileceğini söylemiştir. Belgenin **hangi dönem ve konu** için kaynak olabileceğini gerekçesiyle açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 2

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 2)

1. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Bir gemi kaptanının anılarından (kurgusal): "Stajyer olduğum yıllarda şirketin arşivinde, aynı rotada elli yıl önce çalışmış kaptanların seyir defterlerini okudum. Hepsinin kış aylarında boğazdan geçmeyip çok daha uzun olan güney yolunu seçmesine önce şaşırdım. Sonra defterlerdeki fırtına kayıtlarını ve o günlerin yelkenli gemilerinin gücünü düşününce kararlarının ne kadar yerinde olduğunu anladım; o kaptanları bugünün motorlu gemileriyle yargılamanın haksızlık olacağını gördüm. Yıllar sonra aynı boğazda bir kış fırtınasına yakalandığımda, onların defterlerinden öğrendiğim sığınma koylarını kullandım. Geçmişi okumak bana denizi tek bir kaptanın gözüyle değil, kuşakların gözüyle görmeyi öğretti."*
>
> ***Kaynak B*** *— Bir spor kulübünün yüzüncü yıl kitabına yazılan ön sözden (kurgusal): "Kulübümüz, bir liman şehrinin yük işçileri tarafından, paydos saatlerinden artan vakitlerde ve ceplerinden ödenen harçlıklarla kuruldu. Bu kitabı hazırlarken kurucuların torunlarıyla görüştük, sararmış üye defterlerini ve ilk formanın fotoğrafını bulduk. Bugün tribünü dolduranlar arasında birbirini hiç tanımayan binlerce insan var; ama bu hikâyeyi duyduklarında hepsi kendini aynı hikâyenin parçası sayıyor. Genç oyuncularımıza bu kitabı okutmamızın sebebi de bu: Taşıdığı formanın hangi zorluklar içinde dikildiğini bilen bir oyuncu, onu kolay bırakmaz."*

1.1. Kaynak A'da geçmişi öğrenmenin kaptana **birey olarak** sağladığı **iki** faydayı, kaynaktaki ifadelerle ilişkilendirerek açıklayınız.

1.2. Kaynak B'ye göre kulübün tarihini bilmenin **topluluğa** sağladığı **iki** faydayı, kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

2. Aşağıdaki kaynakları inceleyerek soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak C*** *— Romalı devlet adamı ve hatip Cicero'nun MÖ 55 yılında yazdığı "Hatip Üzerine" (De Oratore) adlı eserinden (kamu malı metinden çevrilmiştir): "Tarih; zamanın tanığı, gerçeğin ışığı, hafızanın hayatı, hayatın öğretmeni ve eski çağların habercisidir."*
>
> ***Kaynak D*** *— Bir ekonomistin televizyon programındaki sözlerinden (kurgusal): "Bir ülkenin geleceği yalnız bugünün verileriyle planlanır. Geçmişte ne olduğunu bilmek karar vericilere hiçbir şey kazandırmaz; tarih, meraklılarını eğlendiren bir hikâye yığınından ibarettir."*

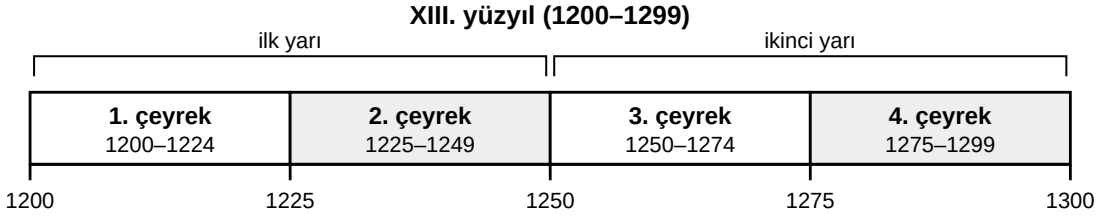
2.1. Cicero'nun tarihe yüklediği beş nitelemeden **ikisini** seçiniz. Her birini, tarih öğrenmenin bireye ya da topluma sağladığı **bir** faydayla ilişkilendirerek açıklayınız.

2.2. Kaynak D'deki görüşün zayıf yönlerini, Kaynak C'deki nitelemelerden **birine** ve tarih öğrenmenin topluma faydalarına dayanarak **iki** gerekçeyle açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3. Aşağıda tarihte dönüm noktası sayılan altı olay karışık sırayla verilmiştir. Şekil 1'de ise yüzyılların çeyreklere nasıl bölündüğünü gösteren bir şema yer almaktadır.

- **a)** Talas Savaşı — 751
- **b)** Roma'nın Kartaca şehrini yıkması — MÖ 146
- **c)** Tanzimat Fermanı'nın ilanı — 1839
- **d)** Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti — 622
- **e)** İstanbul'da ilk Türk matbaasının kurulması — 1727
- **f)** Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması — 1920

Her yüzyıl 100 yıl, her çeyrek 25 yıldır; yüzyıllar 0–99, 100–199, 200–299 … biçiminde bölümlenir.
Örnek: 1263 yılı → XIII. yüzyılın 3. çeyreği (ikinci yarısı).

Şekil 1. Yüzyıl ve çeyrek şeması (örnek: XIII. yüzyıl)

3.1. Her olayın, Avrupa merkezli çağ taksimatına göre hangi çağda (İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ) gerçekleştiğini tabloya yazınız. Ardından olayları eskiden yeniye doğru harfleriyle tablonun son satırına sıralayınız.

Olay	Çağ
a	
b	
c	
d	
e	
f	
Eskiden yeniye sıralama (harflerle)	

3.2. Şekil 1'deki şemadan yararlanarak **d, a ve c** olaylarının hangi yüzyılda (Romen rakamıyla) ve o yüzyılın kaçıncı çeyreğinde gerçekleştiğini tabloya yazınız.

Olay	Yıl	Yüzyıl	Çeyrek
d	622		
a	751		
c	1839		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.3. Hicri takvim, (d) olayını başlangıç kabul eder ve ay yılını esas alır. Ay takviminde bir yıl 354, güneş takviminde ise 365 gündür. Ay takvimiyle sayılan yıllar, güneş takvimiyle sayılan yıllardan yaklaşık **kaç yılda bir yıl fazla** olur? İşleminizi gösteriniz ve bu durumun hicri yıl ile miladi yıl arasındaki farka etkisini bir cümleyle açıklayınız.

4. Aşağıda 1700'lü yılların başında bir liman kalesinin kuşatılmasıyla ilgili üç kaynak verilmiştir (kurgusal). Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

> ***Kaynak A*** *— Kuşatan ordunun resmî tarihçisinin kaydından: "Ordumuz kaleye on gün boyunca gülle yağdırdı; on birinci gün surlar kendiliğinden çöktü ve askerlerimiz içeri girdi. Şehir halkı kapıları açarak hükümdarımızın adaletine sığındı. Fethin bir damla kan dökülmeden tamamlanması, Tanrı'nın ordumuza bir lütfudur."*
>
> ***Kaynak B*** *— Kale içinde yaşayan bir tüccarın kardeşine yazdığı mektuptan: "On gündür top sesi kesilmiyor. Dün gece deniz tarafındaki sur, toplar susmuşken büyük bir gürültüyle yıkıldı; sabah askerler yıkıntıdan içeri girdi. Çarşı yağmalanmasın diye şehrin ileri gelenleri kapıları açmak zorunda kaldı. Ambarlarda tek çuval un kalmamıştı; bir hafta daha dayanamazdık."*
>
> ***Kaynak C*** *— Kale surlarında 2015 yılında yapılan arkeolojik incelemenin raporundan: "Deniz tarafındaki surun çöken bölümünde gülle izine rastlanmamıştır. Temel katmanındaki kayma ve çatlakların biçimi, yıkımın depremden kaynaklandığını göstermektedir. Kuşatma yılına ait bir deprem kaydına bölge arşivlerinde de ulaşılmıştır."*

4.1. Kaynak A ve Kaynak B aynı olayı farklı biçimde anlatmaktadır. Bu farklılığın **iki** nedenini, iki kaynaktaki ifadelere dayanarak açıklayınız.

4.2. Kaynak C'deki bulgu, surun yıkılışına ilişkin anlatımları nasıl değiştirir? Bu durumun tarihsel bilginin hangi özelliğini gösterdiğini açıklayınız.

5. Bir öğrenci, okulunun açıldığı ilk yılları araştırmak istemektedir. Öğrencinin yaptığı işler aşağıda karışık sırayla verilmiştir.

- **I.** Okul arşivindeki 1962 tarihli yıllıkta ve il halk kütüphanesindeki eski gazetelerde okulla ilgili bilgi aradı.
- **II.** Araştırmasını "Okulumuzun ilk beş yılında öğrenciler hangi şartlarda eğitim gördü?" sorusuyla sınırladı.
- **III.** Yıllıktaki öğrenci sayısının gazetedeki sayıdan farklı olduğunu fark etti; yıllığın okul yönetimince tutulan kayıtlara dayandığını düşünerek bu sayıyı esas aldı.
- **IV.** Her kaynağın hazırlandığı tarihi, hazırlayanı ve hangi amaçla hazırlandığını not etti.
- **V.** İlk mezunlardan biriyle yaptığı görüşmede geçen "Sobayı kendimiz yakardık." ifadesini, o yıllardaki köy okullarının imkânlarını dikkate alarak yorumladı.
- **VI.** Bulgularını, yararlandığı kaynakları belirterek okul gazetesinde bir yazı hâline getirdi.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.1. Öğrencinin yaptığı her işin, tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasına karşılık geldiğini tabloya yazınız.

İş	Aşama
I	
II	
III	
IV	
V	
VI	

5.2. Öğrencinin kullandığı aşağıdaki kaynakların her birinin türünü (sözlü, yazılı, sesli ve görüntülü, eşya ve nesne) tabloya yazınız.

Kaynak	Türü
1962 tarihli okul yıllığı	
İlk mezunlardan birinin anlattıkları	
Açılış töreninde çekilen fotoğraf	
İlk yıllarda kullanılan okul zili	

6. Bir aile, köylerinin kurucusunun kendi ataları olduğunu kanıtladığını düşündükleri "eski" bir belgeyi bir tarihçiye getirmiştir. Tarihçinin inceleme notları şöyledir (kurgusal):

> *"Belge, köyün 1680 yılında ailenin büyük dedesi tarafından kurulduğunu anlatıyor; sonunda 'bin altı yüz seksen senesi' ifadesi ve bir imza var. İncelemede şunları tespit ettim: **(1)** Kâğıdın suyolu (filigran) işareti, 1900'lü yılların başında üretilen fabrika kâğıtlarında görülen türdendir. **(2)** Belgede köyün 'demir yolu istasyonunun yanında' kurulduğu yazılı; oysa bölgeden geçen demir yolu 1930'larda yapılmıştır. **(3)** Belge yalnız miladi yıl veriyor; o dönemde bu tür belgelerde hicri tarih kullanılırdı. **(4)** Aile, belgeyi komşu köyle aralarında süren arazi anlaşmazlığının hemen ardından getirdiğini söyledi."*

6.1. Notlardaki ipuçlarından **üçünü** seçiniz. Her ipucunun belgenin **hangi yönünü** (tarihi, içeriğinin tutarlılığı, hazırlanma amacı vb.) şüpheli kıldığını ve bunun **nedenini** yazınız.

6.2. Tarihçi, belgenin 1680 yılında yazılmış olamayacağına karar vermiş; yine de belgenin bir tarih araştırmasında kaynak olarak kullanılabileceğini söylemiştir. Belgenin **hangi dönem ve konu** için kaynak olabileceğini gerekçesiyle açıklayınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama)
2	TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme	SBAB2.5. Kaynağı Yorumlama; KB2.17. Değerlendirme
3	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB1. Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme
4	TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme	SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama; KB2.7. Karşılaştırma
5	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
6	TAR.9.1.3. Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme	SBAB2.4. Kaynağı Sorgulama; KB2.17. Değerlendirme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2	Toplam
10	10	8	8	8	6	4	8	6	12	6	9	5	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (10 PUAN)

Puanlama 5+5: kaynakla ilişkilendirilmiş her fayda 5 puan (fayda adı 2, kaynaktan ifade 3). Beklenen faydalar (ikisi yeterli):

- **Geçmiş deneyimlerden ders alma / geleceğe hazırlanma:** fırtınaya yakalandığında eski defterlerden öğrendiği sığınma koylarını kullanması.
- **Olayları dönemin şartlarıyla değerlendirme (tarihsel empati):** eski kaptanların kararlarını yelkenli gemilerin gücünü düşünerek anlaması; onları motorlu gemilerle yargılamanın haksızlık olacağını görmesi.
- **Dünyaya daha geniş bir çerçeveden bakma / çok yönlü düşünme:** denizi tek kaptanın değil kuşakların gözüyle görmeyi öğrenmesi.
- **Sorgulama ve kaynak kullanma becerisi:** şaşırdığı kararın nedenini defterlerdeki kayıtlardan araştırması. **KISMİ PUAN:** Fayda doğru, kaynaktan ifade yoksa 2 puan; aynı faydanın iki ifadesi yazılmışsa en çok 5 puan; topluma yönelik fayda yazılmışsa o madde 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da kaynakla ilişkisi kurulmayan genel ifadeler.

1.2. TAM PUAN (10 PUAN)

Puanlama 5+5: kaynakla ilişkilendirilmiş her fayda 5 puan (fayda adı 2, kaynaktan ifade 3). Beklenen faydalar (ikisi yeterli):

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **Ortak kimlik ve aidiyet duygusu:** birbirini tanımayan binlerce taraftarın kendini aynı hikâyenin parçası sayması.
- **Sahip olunan değerlerin hangi uğraşlarla kazanıldığını kavrama / değerlere sahip çıkma:** formanın hangi zorluklar içinde dikildiğini bilen oyuncunun onu kolay bırakmaması; kulübün harçlıklarla ve paydos saatlerinde kurulduğunun öğrenilmesi.
- **Kuşaklar arasında bağ ve toplumsal belleğin aktarımı:** kurucuların torunlarıyla görüşülmesi, üye defterlerinin ve ilk forma fotoğrafının gelecek kuşaklar için kitaba alınması. **KISMİ PUAN:** Fayda doğru, ifade yoksa 2 puan; bireysel fayda (merak, hoş vakit geçirme) yazılmışsa o madde 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da kaynağa dayanmayan cevap.

2.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Puanlama 4+4: seçilen her niteleme 4 puan (ilişkilendirilen fayda 2, açıklama 2). Kabul edilen eşleştirmeler:

- **Zamanın tanığı:** geçmişte yaşananların kanıtlarla günümüze aktarılması; toplumların geçmişteki mücadelelerini öğrenmesi.
- **Gerçeğin ışığı:** olayların nedenlerini ve sonuçlarını kanıtlara dayanarak öğrenme; sorgulama ve yorumlama becerisi.
- **Hafızanın hayatı:** toplumsal belleğin ve ortak kimliğin korunması; bireyin kökenini ve ailesini tanıması.
- **Hayatın öğretmeni:** geçmişten ders alarak bugünü anlamlandırma ve geleceğe yönelik öngörüde bulunma.
- **Eski çağların habercisi:** değişim ve sürekliliği fark etme; farklı dönemleri kendi şartlarıyla tanıma (empati). Farklı ama tutarlı eşleştirmeler kabul edilir. **KISMİ PUAN:** Niteleme ile fayda yazılıp açıklama yapılmamışsa 2 puan; iki niteleme aynı faydaya bağlanmışsa toplam en çok 6 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da nitelemelerin yalnız tekrar edilmesi.

2.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Puanlama 4+4: her gerekçe 4 puan; gerekçelerden en az biri Kaynak C'deki bir nitelemeye bağlanmalıdır (bağ yoksa o gerekçe 2 puan). Kabul edilen gerekçeler:

- "Hayatın öğretmeni" nitelemesi: toplumlar geçmişte yaşanan kriz, savaş ve afetlerden ders alarak gelecek planlarını yapar; bugünün verileri de geçmişteki kararların sonucudur.
- Tarih bilgisi karar vericilere süreklilik ve değişimi görme imkânı verir; geçmişte denenip başarısız olan uygulamalar tekrar edilmez.
- "Hafızanın hayatı": tarih, toplumun ortak kimliğini ve birliğini korur; kimliğini bilmeyen bir toplumun geleceğini planlaması güçleşir.
- Tarih yalnız hikâye değil, kanıta dayalı bir bilgi alanıdır ("gerçeğin ışığı"). **KISMİ PUAN:** Görüşe katılmadığını belirtip tek gerekçe yazan cevap 4 puan; gerekçe tarih öğrenmenin faydalarına değil kişisel beğeniye dayanıyorsa 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da görüşü gerekçesiz onaylayan/reddeden cevap.

3.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Sıralama 2 puan (tamamı doğruysa): **b – d – a – e – c – f** (MÖ 146, 622, 751, 1727, 1839, 1920). Çağlar her olay 1 puan (6 puan): a Talas (751) → **Orta Çağ**; b Kartaca (MÖ 146) → **İlk Çağ**; c Tanzimat (1839) → **Yakın Çağ**; d Hicret (622) → **Orta Çağ**; e matbaa (1727) → **Yeni Çağ**; f TBMM (1920) → **Yakın Çağ**. "Eski Çağ" ifadesi İlk Çağ olarak kabul edilir. **KISMİ PUAN:** Sıralamada tek bir yer değişikliği varsa 1 puan; MÖ olayı en sona yazan sıralama 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her satır 2 puan (yüzyıl 1 + çeyrek 1). 622 → **VII. yüzyıl, 1. çeyrek** (600–624); 751 → **VIII. yüzyıl, 3. çeyrek** (750–774); 1839 → **XIX. yüzyıl, 2. çeyrek** (1825–1849). Yüzyılın Arap rakamıyla yazılması (7., 8., 19.) kabul edilir. **KISMİ PUAN:** Yüzyıl doğru, çeyrek yanlışsa satır 1 puan; yüzyıl yanlış ama o yanlış yüzyıla göre çeyrek tutarlı yazılmışsa satır 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

3.3. TAM PUAN (4 PUAN)

Hesap 2 puan: yıllık fark 365 − 354 = **11 gün**; 365 ÷ 11 ≈ **33 yıl** (33,2; "yaklaşık 33 yıl" ya da "33–34 yıl" kabul). Etki 2 puan: hicri yıl ile miladi yıl arasındaki fark sabit kalmaz; ay yılı kısa olduğundan hicri yıl sayısı miladi yıla göre her 33 yılda yaklaşık bir yıl fazla ilerler ve aradaki fark bir yıl azalır. **KISMİ PUAN:** 11 gün bulunup 33 yıla ulaşılamamışsa 1 puan; etki için yalnız "fark değişir" yazan cevap 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da işlemsiz yanlış sonuç.

4.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Puanlama 4+4: her neden 4 puan (neden 2 + iki kaynaktan ifade 2). Beklenen nedenler (ikisi yeterli):

- **Bakış açısı / taraf farkı:** Kaynak A kuşatan ordunun, Kaynak B kuşatılan şehrin içinden yazılmıştır; A "halk hükümdarın adaletine sığındı" derken B "yağmalanmasın diye kapıları açmak zorunda kaldı" demektedir.
- **Yazılış amacı:** resmî tarihçi hükümdarı ve orduyu yüceltmek için yazar ("Tanrı'nın lütfu", "kan dökülmeden"); mektup ise yakın birine yaşananları bildirmek için yazılmıştır (açlık, un kalmaması).
- **Konum ve gözlem imkânı:** A surun "kendiliğinden" çöktüğünü dışarıdan görmüş, B surun toplar susmuşken yıkıldığını içeriden duymuştur; ikisi de yıkılışın gerçek nedenini bilmemektedir. **KISMİ PUAN:** Neden doğru, yalnız bir kaynaktan ifade varsa 3 puan; ifade yoksa 2 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da "biri doğru biri yalan söylüyor" gibi kaynağa dayanmayan cevap.

4.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Değişim 3 puan: surun top ateşiyle değil **depremle** yıkıldığı anlaşılır; A'daki "kendiliğinden çöktü" ve B'deki "toplar susmuşken yıkıldı" ifadeleri bu bulguyla açıklanır; fethin ordunun gücüyle değil doğal afetle kolaylaştığı ortaya çıkar, "Tanrı'nın lütfu" ifadesinin de bir yorum olduğu görülür. Özellik 3 puan: tarihsel bilgi **yeni kanıtlarla yenilenebilir / değişebilir**, kesin ve bitmiş değildir; tarih, geçmişin kanıtlara dayanarak bugünde yeniden inşasıdır (yazılı kaynakların arkeolojik ve farklı türden kaynaklarla sınanması gerektiği de kabul). **KISMİ PUAN:** Değişim yazılıp A ve B'deki ifadelerle ilişkilendirilmemişse 2 puan; özellik için yalnız "tarih değişir" yazan cevap 1 puan. **SIFIR PUAN:** Boş ya da Kaynak C'yi yok sayan cevap.

5.1. TAM PUAN (12 PUAN)

Her eşleme 2 puan. **I** → Kaynaklardan bilgi toplama; **II** → Konu veya sorun belirleme; **III** → Kaynağı sorgulama; **IV** → Kaynağı inceleme; **V** → Kaynağı yorumlama; **VI** → Kanıta dayalı ürün oluşturma. **KISMİ PUAN:** III ile IV'ün yer değiştirmesi (inceleme ↔ sorgulama) durumunda ikisi için toplam 2 puan; diğer yanlış eşlemeler 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Her satır 1,5 puan. Okul yıllığı → **yazılı kaynak**; ilk mezunun anlattıkları → **sözlü kaynak** (görüşme ses kaydıyla yapıldığı belirtilerek "sesli ve görüntülü" yazılmışsa kabul); açılış fotoğrafı → **sesli ve görüntülü kaynak**; okul zili → **eşya ve nesne**. **KISMİ PUAN:** Doğru satır sayısına göre. **SIFIR PUAN:** Boş ya da tümü yanlış.

6.1. TAM PUAN (9 PUAN)

Puanlama 3+3+3: her ipucu 3 puan (şüpheli kıldığı yön 1 + neden 2).

- **(1) Filigran:** belgenin **tarihi / oluşum şekli** — kâğıt 1900'lerin fabrika üretimi olduğundan belge 1680'de yazılmış olamaz.
- **(2) Demir yolu istasyonu:** belgenin **içeriğinin tutarlılığı (çağ uyumsuzluğu)** — 1930'larda yapılan bir demir yolundan 1680 tarihli bir belgede söz edilemez; belge en erken 1930'larda yazılmıştır.
- **(3) Miladi tarih:** belgenin **oluşum şekli / dönemin yazım geleneğine uygunluğu** — o dönemde hicri tarih kullanıldığından yalnız miladi yıl vermesi belgenin sonradan hazırlandığını düşündürür.
- **(4) Arazi anlaşmazlığı:** belgenin **hazırlanma amacı (çıkar, yönlendirme)** — belge bir davada kanıt sağlamak için üretilmiş olabilir; aile tarafsız değildir. **KISMİ PUAN:** Yön doğru, neden yazılmamışsa 1 puan; üçten fazla ipucu yazılmışsa ilk üçü değerlendirilir. **SIFIR PUAN:** Boş ya da ipuçlarının yalnız tekrar edilmesi.

6.2. TAM PUAN (5 PUAN)

Dönem ve konu 3 puan: belge, üretildiği dönem olan **1930'lar ve sonrası** için kaynaktır; köyler arasındaki **arazi anlaşmazlıkları**, ailelerin geçmişi kullanma biçimi, o dönemde "eski belge" üretme ihtiyacı gibi konularda bilgi verir. Gerekçe 2 puan: her kaynak, oluşturulduğu dönemin şartlarını ve hazırlayanın amacını yansıtır; bu nedenle sahte bir belge, anlattığı dönem için değil üretildiği dönem için birinci elden kaynaktır. **KISMİ PUAN:** Dönem doğru, konu ve gerekçe yoksa 2 puan; "hiçbir işe yaramaz" diyen cevap 0. **SIFIR PUAN:** Boş ya da belgeyi 1680 için kaynak sayan cevap.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif